

Il Vangelo arabo dell'Infanzia. Secondo il ms. laurenziano orientale (n. 387). Ed. e elab. M. E. Provera SDB. Gerusalemme 1973 ss. 144. Quaderni de „La Terra Santa” Franciscan Printing Press.

Ks. Provera, Włoch z pochodzenia, publikujący popularnonaukowe komentarze przypowieści ewangelicznych na łamach czasopisma „La Terra Santa”, jest profesorem Pisma św. w Salezjańskim Instytucie Teologicznym w Cremisan koło Betlejemu (Izrael). Na Bliskim Wschodzie przebywa już od przeszło 25 lat (w tym 9 lat był w Egipcie). Nic więc dziwnego, że problemy religijne katolickiego świata arabskiego, zwłaszcza sprawy dotyczące znajomości Pisma św. wśród wiernych rejonu Bliskiego Wschodu szczególnie go interesują. W latach 1960-1962 ukończył L'Ecole Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie, a w r. 1971 (9 XI) uzyskał stopień doktora nauk biblijnych, broniąc przed Papieską Komisją Biblijną w Rzymie tezy pisanej na temat rękopisu Arabskiej Ewangelii Dzieciństwa, który posiada Biblioteka Laurenziana (orientale nr 387) we Florencji.

Publikacja Provery stanowi wydaną drukiem zasadniczą część wyżej wspomnianej tezy doktorskiej. Ta ładnie prezentująca się książka poza bardzo selektywną bibliografią ma dwie części: „Wstęp” (s. 15-64) oraz tekst apokryfu z aparatem krytycznym i przekładem w języku włoskim (s. 65-144).

„Wstęp” ma 6 krótkich rozdziałów. Dowiadujemy się z nich, że apokryf

Arabskiej Ewangelii Dzieciństwa w rzeczywistości jest przekładem-parafrazą oryginału syryjskiego i pochodzi sprzed V w. Istnieją trzy arabskie rękopisy tegoż apokryfu. Jeden, pochodzenia tureckiego, znajduje się w oksfordzkiej Bibliotece T. Bodley'a (or. 350, nr LII). Kupił go niegdyś w Turcji uczony J. Golius z Leiden, a następnie nabył i wydał drukiem z przekładem łacińskim H. Sike w r. 1697 (Traiecti ad Rhenum). Ten jedyny dotąd opublikowany tekst apokryfu był wydawany kilkakrotnie. Ostatnie wydanie w r. 1963 przygotował A. de Santos. Drugi rękopis znajduje się w Bibliotece Watykańskiej, trzeci zaś, opublikowany właśnie przez Proverę, we Florencji (Biblioteca Laurenziana). Z badań, które Autor przeprowadził, wynika, że publikowany przezeń rękopis ma tekst lepszy niż rękopis wydany przez Sike i watykański. Tekst tego rękopisu nosi mimo to wyraźne ślady przeróbek redakcyjnych i uzupełnień zaczerpniętych między innymi z takich apokryfów, jak *Ewangelia Tomasza*, *Ewangelia Pseudo-Mateusza*, *Protoewangelia Jakuba* oraz *Ewangelia Nikodema*.

Rękopis został napisany w r. 1610 według kalendarza syryjskiego, tj. w r. 1299 ery chrześcijańskiej, w klasztorze Deir Zafaran koło Mardin (Kurystan turecki), dawnej siedzibie Nestorian, od

XII w. zaś — patriarchy Jakobitów, przez kopistę Izaaka, syna kapłana i lekarza nestoriańskiego Abi 1 Farag. Rozdziały XI-XL rękopisu stanowią tekst pierwotny oparty na tradycjach lokalnych niezależny od innych apokryfów. Rękopis nosi tytuł: *Ewangelia Dzieciństwa Naszego Pana*. Kończy się on jednak słowami: „Koniec Księgi Dzieciństwa Naszego Pana, tj. Opowiadanie o objawieniu się Naszego Pana Jezusa Chrystusa dla Jego pamięci, uwielbienia i chwały”. Wynika więc z tego — i tak jest istotnie — że treść apokryfu nie ogranicza się tylko do opisu cudownych wydarzeń z czasów dzieciństwa Chrystusa Pana, ale obejmuje całe życie Jezusa, począwszy od rzekomego prorocтва Zaratustry z czasów Mojżesza zwiastującego narodzenie się z dziewicy człowieka niezwykłego, który zostanie ukrzyżowany, zmartwychwstanie i wstąpi do nieba, aż po Zesłanie Ducha Świętego.

Omawiany rękopis liczy 48 kart (15,5 x 11,5 cm). Nie ma karty tytułowej. Numeracja stronic jest podwójna: syryjska (u dołu) i arabska (w rogu po lewej stronie). Stronice 32 i 33 oraz 37 i 38 są nie-

zapisane. Rękopis posiada 52 winiety, wykonane czarnym tuszem, przedstawiające różne sceny z życia Jezusa.

Bardzo wartościową częścią „wstępu” są rozdziały analizujące treść omawianego rękopisu pod kątem jego nauki o Chrystusie, Matce Najśw., o aniołach i demonach oraz widoczne w nim wpływy nestoriańskie i Koranu. Choć „Wstęp” ma charakter czysto naukowy, jest napisany w sposób bardzo prosty i jasny. Stanowi on doskonałą introdukcję do apokryfów *Ewangeli Dzieciństwa* języków syryjskiego i arabskiego.

Oczywiście, zasadniczą część publikacji i najważniejszą zarazem stanowi przedruk tekstu oryginalnego zaopatrzonego aparatem krytycznym wraz z dokonaniem przez Autora przekładem. Wartość tego dzieła podnosi 16 fotokopii piękniejszych winiet rękopisu.

Należy się cieszyć, że Dyrekcja Biblioteki Głównej KUL wzbogaciła swój księgozbiór, nabywając tę tak wartościową publikację.

Ks. Józef Homerski